
BİLGİ ATALETİNİN KARAR VERME TARZINA ETKİSİ: ADANA İLİNDE BİR UYGULAMA

Mustafa Fedai ÇAVUŞ¹, Nazmiye Ülkü PEKKAN²

Öz

Bilgi, tanımlanması zor bir kavramdır. Bu zorluğunun yanı sıra erişimi ise günümüz dünyasında gittikçe kolaylaşmaktadır. Hızlı değişimlerin kabul gördüğü küreselleşme çağında bireye sunulan bu erişim kolaylığına rağmen, çevresel değişimlerin hızına ayak uyduramayan ya da uydurmak istemeyen kesimin yaşamış olduğu durumlar atalet kavramını gündeme getirmektedir. Bireylerin yeni durum ve olaylar karşısında eski bilgi ve deneyimlerini kullanmaları anlamına gelen ataletin, bireylerin karar alma süreçlerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Buradan yola çıkılarak yapılan bu çalışmanın amacı, bilgi ataletinin ve alt boyutlarının; karar verme tarzı ve alt boyutları üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Çalışmada aynı zamanda bu iki değişken arasında nasıl bir ilişki olduğu da araştırılmıştır. Bu kapsamda araştırma, Adana ilinde özel sektörde faaliyet gösteren işletmelerin 176 çalışanı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışanların atalet algılarının karar verme tarzları üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bilgi ataletinin karar verme tarzı alt boyutlarından rasyonel karar verme üzerinde en önemli etkiye ($r = .575$ $p < 0,01$) sahip olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atalet, Bilgi Ataleti, Karar Verme Tarzı, Özel Sektör Çalışanları.

JEL Sınıflandırması: M1, M10

THE EFFECT OF KNOWLEDGE INERTIA ON DECISION MAKING STYLES: A PRACTICE IN ADANA

Abstract

Information is a challenging concept to define. Beside this challenge, it is getting easier to reach it in today's world. In the era of globalization where the rapid changes are accepted, the circumstances of the ones who cannot keep up with the pace of this environmental changes are reviving the inertia concept. Inertia -which means the usage of old knowledge and experiences against new conditions and events- is being thought to be effective in the decision-making processes of individuals. Starting with this point, the purpose of this work is to examine the effects of knowledge inertia and sub-dimensions on decision-making style and sub-dimensions. Also the relationship between these two variables has been examined. In this context, the research was carried out on 176 employees of private sector companies in Adana. It has been identified that employees' inertia perceptions have a positive influence on their decision-making style. It has been detected that knowledge inertia has the most significant effect ($r = .575$ $p < 0.01$) on rational decision-making, one of the sub-dimensions of decision-making style.

Keywords: Inertia, Knowledge Inertia, Decision-Making Styles, Private Sector Employees

JEL Classification: M1, M10

¹ Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, mfca-
vus@hotmail.com

² Dokt. Öğr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, nazmiyeulku.pekkan@gmail.com

1. Giriş

Sürekli gelişen ve değişen günümüz dünyasında bilgi gelip geçici bir durum değil, aksine hem bireyler hem de örgütler için paha biçilemez değere sahip bir kaynaktır. Bilgi, insanı diğer tüm canlılardan üstün kılan ve hatta her bir bireyi bir diğerinden farklılaştıran bir değerdir. Özellikle rekabet şartlarının gittikçe daha da sertleştiği küreselleşme çağında bilginin hem bireyleri hem de örgütleri rakiplerinden birkaç adım daha öteye taşıyacak olan yegâne kaynak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bilginin değerini anlamak, öğrenmenin sonsuzluğu içerisinde yol almak gibidir. Bilgi her yerdedir. Önemli olan ise o bilgiyi alabilecek bilince sahip olmaktır. İşte burada devreye yaşanmışlıklar, deneyimler, önyargılar gibi pek çok faktör girmektedir. Bilgiyi almak, zihinde işlemek ve kullanmak için öncelikle bir eylem gerekmektedir. Bilgiye erişimi engelleyen en önemli sebeplerden biri, bu davranış eyleminden yoksun olma durumu olarak adlandırabileceğimiz atalettir. Atalet kavramı, durgunluk, eylemsizlik, monotonluk anlamına gelen ve bireyi etkinlik, verimlilik, motivasyon ve karar verme gibi pek çok farklı alanda etkilediği düşünülen temel sorunların başında gelmektedir. Buradan yola çıkılarak yapılan bu çalışmanın amacı, bilgi ataletinin karar verme tarzları üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Bu kapsamda ilk olarak değişkenler arasındaki ilişkinin kuramsal altyapısı konusuna ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Söz konusu etkilerin olup olmadığı Adana ilinde özel sektörde çalışanlara uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin analiz edilmesi suretiyle incelenmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Bilgi Ataleti

Bilgi, organizasyonların ve bireylerin yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli olan en temel ve güçlü kaynaktır. Bilginin kazanılması ve kazanılan bu bilgiden faydalanılması organizasyonel faaliyetler için hayati önem taşımaktadır. Yoğun rekabet şartlarının hüküm sürdüğü günümüz iş dünyasında bilgi, bu rekabet ortamında var olmaya çalışan tüm organizasyonlar için büyük avantajlar sağlamaktadır. Organizasyonların mevcut veya gelecekte karşılarına çıkabilecek sorunlar/durumlar karşısında mücadele edebilmeleri için sürekli olarak araştırma yapmaları, eldeki mevcut bilgileri geliştirmeleri ve etkili bir bilgi yönetimi ile bu bilgileri kullanmaları gerekmektedir. Modern dünyada toplumsal, ekonomik ve endüstriyel gelişmeler için bilgi temel kaynaktır ve sermaye, emek, doğal kaynak gibi geleneksel üretim faktörlerinin başına geçmiş durumdadır. Diğer bir ifadeyle, bilgi kullanımı arttıkça üretim yapısı da değişmekte ve bunun sonucunda bilgi, işgücü ve sermayeden de önemli bir faktör olarak üretime girmektedir (Drucker, 1985).

Atalet; durağanlık, erteleme eğilimleri, mazeret bulma, tembellik, pasiflik, umursamazlık, yavaşlık, değişime veya yeniliğe direnç, bıkkınlık gibi unsurlardan oluşan olumsuzluk ifade eden bir haldir. Atalet olayların eyleme geçilmeyecek biçimde anlamlandırılmasının ve yorumlanmasının sonucudur (Sekman, 2010: 20). Atalet, belirli bir amaca ulaşma doğrultusunda davranışların yokluğudur (Zeelenberg ve Pieters, 2004: 449).

Liao ve arkadaşları(2008: 184) atalet kavramını, bireyin geçmişte sahip olduğu bilgi ve deneyimlerini gelecekte karşılaştığı pek çok durum ve olayda aynı bakış açısıyla yorumlaması ile ortaya çıkan bir tür monotonluk problemi olarak tanımlamaktadır. Bilgi ataleti yüzeysel bir kavram olmaktan çok daha ötede kendi içinde öğrenme ve deneyim ataleti olmak üzere iki başlık altında incelenebilmektedir.

Değişimin kaçınılmaz bir kural olduğu günümüz dünyasında, yeni durum ve problemler karşısında, geçmişte edinilen bilgilerin kullanılması **öğrenme ataleti** olarak adlandırılmaktadır. Eski bilgilerin kullanılması, zaman, sermaye, emek ve risk alma gibi pek çok yönden bireye tasarruf imkânı sağlasa da, aslında bu durum uzun vadede bireylerin gelişimi için bir dezavantaj olarak görülmektedir (Liao vd., 2008: 189). Çavuş ve arkadaşları (2014: 45) gerçekleştirmiş oldukları çalışmada bilgi ataleti ile girişimci davranışlar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir ($r = -0.032$). Bu sonuç bilgi ataletinin, yaratıcı düşünme ve yenilikçi davranışta azalmaya sebep olduğunu gösteren bir durumdur. Bunun yanı sıra bilgi ataletinin bireyin öğrenmesi ve söz konusu

bilgisini etkili ve verimli olarak kullanması üzerinde de negatif etkisi olduğu belirtilmektedir (Fang vd., 2011: 1865).

Deneyim ataleti, bireyin daha önce kazandığı deneyimler ile daha sonra karşılaştıkları durumları aynı deneyimleriyle çözmeye çalışmasıdır (Shalika ve Nikou, 2011). Bireyin geçmiş deneyimleri geleceğe ket vurmakta ve onun karşılaştığı problemler ya da durumlara farklı bir bakış açısıyla yaklaşmasına engel olmaktadır (Atalay, 2013: 5). Örgüt açısından ele alındığında da deneyim ataleti yeniliğin ve değişimin gerçekleşmesine engel olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi herhangi bir örgütteki yenilenmenin; çalışanlarda, örgüt yapısında veya teknolojiye yenilenmelerle ve yaratıcılıkla üretilen düşünce ve fikirlerin uygulanarak yaşama geçirilmesi ile meydana gelmesidir (Karayel, 2014: 19).

2.2. Karar Verme Tarzı

Karar, yapılan bir iş veya durumun sonuca bağlanması için düşünülerek ve tartışılarak verilen kesin yargıdır (Çavuş ve Biçer, 2016: 48). Karar verme, alternatifler hakkında bilgi edindikten sonra, duruma en uygun sonuca ulaşabilmek için alternatifler arasından seçim yapma sürecidir (Chatoupi, 2007: 196). Karar verme, bir problemin çözümüne ilişkin var olan yollardan en uygun olanın seçilmesi olarak tanımlanmaktadır (Dağlı, 2004: 45). Öyleyse kısa ve net bir tanım olarak "her karar bir seçimdir" demek yanlış olmayacaktır. Bireyler çoğu zaman amacına ulaşmak için mevcut güçlerini kullanırken bir takım problemlerle karşılaşır ve bu problemleri çözmek için belli kararlar vermek zorunda kalırlar. Karar verme, insanın doğası gereği sahip olduğu en temel fonksiyonlarından biridir (Noone, 2002: 21).

Karar verme tarzı; bireyin aldığı bir karar durumundaki yaklaşımı, tepkisi ve eylemlerde bulunduğu durumdur (Phillips vd., 1984: 499). Karar verme tarzları üzerine daha önceleri yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmada Scott ve Bruce (1995) tarafından literatüre kazandırılmış olan "Genel Karar Verme Stili" göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre karar verme tarzları rasyonel karar verme, sezgisel karar verme, bağımlı karar verme, kaçınmacı karar verme ve kendiliğinden/anlık karar verme olmak üzere beş boyutta ele alınmıştır.

Rasyonel Karar Verme: Birey karar vermesi gereken bir durum ya da olay karşısında söz konusu durumla ilgili araştırma ve inceleme yaparak duruma en uygun alternatifi seçmesidir. Akılcı karar verme stiline sahip bireyler, daha dikkatli bir tutum sergilerler (Yılmaz, 2011: 13).

Sezgisel Karar Verme: Bireyin dış dünyadan aldığı verilere bilinçaltında yüklediği anlama göre karar vermesidir. Bu tip karar verme stiline sahip bireyler, duygusal çıkarımlar temelinde karar verme eğilimi göstermektedirler (Adsız, 2016: 66).

Bağımlı Karar Verme: Bireyin karar vermesi gereken bir durum ya da olay karşısında başkalarının öneri ve yönergeleri doğrultusunda hareket ederek belli bir alternatifi seçmesi durumudur (Scott ve Bruce, 1995: 821).

Kaçınmacı Karar Verme: Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumudur (Deniz, 2006: 1163).

Kendiliğinden/Anlık Karar Verme: Birey karar verme durumuyla karşı karşıya kaldığında mevcut andaki ve koşuldaki durumuna göre karar vermesidir. Kendiliğinden karar verme stiline sahip bireyler, yaşanmakta olan doğal sürece göre karar verme eğilimi gösterirler (Yılmaz, 2011: 14).

2.3. Bilgi Ataleti ve Karar Verme Tarzı Arasındaki İlişki

Literatür incelendiğinde bilgi ataleti ve karar verme tarzı arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların olmayışı bu çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra bilgi ataletinin ilgi çeken yeni bir konu olduğu ve son zamanlarda bu değişken ile ilgili araştırmalara daha fazla yer verildiği görülmektedir. Karar verme tarzının ise çalışmalarda oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu iki

değişkenin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın, literatüre ve uygulayıcılara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bilgi ataleti ile yapılan çalışmalarda söz konusu atalet duygusunun hem örgütsel hem de bireysel etkileri görülmeye çalışılmıştır. Bu sebeple örgütsel anlamda yapılan çalışmalarda örgütsel öğrenme, müşteri tatmini, inovasyon, örgüt iklimi gibi konular üzerine incelemeler yapıldığı görülmektedir. Atalet kavramının bireyler üzerinde yaptığı etkiyi incelemek üzere ise; bireylerin atalet durumları, motivasyon, girişimci davranış, satın alma davranışı, yabancılaşma ve işten ayrılma niyeti gibi konular üzerine değinildiği görülmektedir.

Sharifirad (2010: 326), bilgi ataleti ve örgütsel öğrenme arasındaki ilişkiyi İran'da inceleyen ilk çalışmayı hem kamu hem de özel sektörde çalışan 165 kişi üzerinde uygulamalı bir araştırma ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda araştırarak ya da keşfederek öğrenmek yerine istismar yolu ile öğrenmeye yüksek bir eğilim olduğunu bulgulanmıştır. Bunun yanı sıra, deneyim ataletinin örgütsel öğrenme üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğu ancak öğrenme ataletinin ise örgütsel öğrenme üzerinde negatif yönde bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma neticesinde araştırmacı, söz konusu araştırmaya katılım gösteren organizasyonlardaki çalışanların öğrenme ataletinden daha çok deneyim ataletine sahip olduklarını ve bunu örgütsel öğrenmede daha çok kullandıklarını belirtmiştir.

Çankaya ve Demirtaş (2010: 5), öğretmen adaylarının kişisel görüşleri kapsamında bilgi ataleti ve üniversite iklimi arasındaki ilişkiyi incelemek üzere Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 407 son sınıf öğrencisi üzerinde uygulamalı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda, motivasyon ve sosyal imkanlar bakımından üniversite ikliminin atalet düzeyini negatif yönde anlamlı olarak etkilediği bulgulanmıştır. Araştırmacılar sonuçlara yönelik olarak çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

Shalıklar vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada, bilgi ataleti, örgütsel öğrenme ve inovasyon arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak bilgi ataletinin organizasyonlar üzerindeki etkilerini tespit etmeye çalışmışlardır. Bu amaçla İran'da bulunan özel bir şirketin 200 çalışanı üzerinde uygulama gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda, bilgi ataletinin örgütsel öğrenme ve inovasyon ile zıt bir ilişki hali içerisinde olduğuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra örgütsel öğrenme ile örgütsel inovasyon arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu da bulgulanmıştır.

Arlı vd. (2012: 87), atalet davranışının nedenlerini ve ortaya çıkardığı sonuçları tespit etmek amacıyla 10 tane ilköğretim okulu müdürü üzerinde nitel veri toplama tekniği ile bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma neticesinde, araştırmaya dâhil olan okullardaki okul içi etkinlikler, mesleki gelişim uygulamaları, bürokrasi gibi konulara atalet gösterildiği ve bunu performans düşüklüğü, erteleme, değişime direnç gibi davranışların izlediği tespit edilmiştir.

Meydan Uygur ve Küçükergin (2013: 388), fast-food restoranlarında yürütülen faaliyetlerin müşteri tatmini, minnettarlık ve tekrar satın alma eğilimindeki etkisini ve bu etkide ataletin farklılaştırıcı rolünü tespit etmek amacıyla Ankara'nın Gölbaşı ilçesinde faaliyet gösteren iki adet fast-food restoranının 386 adet müşterisine anket uygulamışlardır. Çalışma sonucunda, müşteri tatmini ve tekrar satın alma davranışı ilişkisinde ataletin farklılaştırıcı rolü tespit edilemezken, minnettarlık ve tekrar satın alma eğilimi arasındaki ilişkide düşük atalet duygusuna sahip olan kişilerin daha güçlü olduğuna ulaşılmıştır.

Aksoy ve Türk (2015: 18), Osmaniye ili Organize Sanayi Bölgesinde yönetici pozisyonunda çalışan iş görenler üzerinde bilgi ataleti ve örgütsel öğrenme tutumları ile bu tutumların girişimci davranış düzeylerine yansımalarını tespit etmek amacıyla uygulama gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışma sonucunda, bilgi ataletinin alt boyutlarından öğrenme ataleti ile girişimci davranış arasında çok zayıf negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilirken; bilgi ataletinin diğer boyutu olan deneyim ataleti ile girişimci davranış arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir.

3.Araştırma Metodolojisi

Öğrenme ve deneyim ataleti olmak üzere bilgi ataletinin iki boyutunun, karar verme tarzı ve rasyonel karar verme, sezgisel karar verme, bağımlı karar verme, kaçınmacı karar verme ve kendiliğinden/anlık karar verme alt boyutları üzerine etkisini belirlemeye yönelik olan bu araştırmada evreni, Adana’da özel sektörde faaliyet gösteren kurumların çalışanları oluşturmaktadır. Bu kapsamda kolayda örnekleme yöntemiyle 200 çalışandan anket tekniği aracılığıyla veri toplanmıştır. Gönderilen anketlerden 192’si geri dönmüş, cevaplayıcı hatalarından kaynaklı 16 anket değerlendirme dışı bırakılmış ve sonuç itibarıyla 176’sı analiz yapmak için uygun bulunmuştur. Araştırma kapsamında öncelikle örneklem ve ölçeklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmada, Liao, Fei ve Liu (2008) tarafından geliştirilen Bilgi Ataleti Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 14 madde ve 2 alt boyuttan (öğrenme ve deneyim ataleti) oluşmaktadır. Her alt ölçekte 7 adet önerme bulunmaktadır.

Karar verme tarzı ise, Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilen ve toplam 25 madde 5 boyuttan (rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınmacı ve kendiliğinden/anlık karar verme) oluşan ölçek ile ölçülmüştür.

Araştırmada söz konusu çalışanların bu ölçeklerde yer alan ifadelerle ne derecede katıldıklarını gösteren, “1: kesinlikle katılmıyorum”, “5: kesinlikle katılıyorum” tarzında beşli Likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yüksek ortalamalar yüksek desteği, düşük ortalamalar ise düşük desteği ifade etmektedir. Ankette bu ölçeklerin dışında, çalışanların demografik özellikleri kapsamında yaş, cinsiyet ve medeni duruma yönelik sorular da yer almaktadır.

3.1. Verilerin Analizi ve Bulgular

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde istatistik paket programı (SPSS) kullanılmıştır. Bilgi ataletinin iki boyutu ile karar verme tarzı ve boyutları arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik anket çalışması doğrultusunda elde edilen verilerin analizinde öncelikle çalışanların demografik özellikleri sınıflandırılmış, daha sonra bilgi ataleti boyutlarının kendi aralarındaki ve karar verme tarzı boyutları ile olan ilişkileri korelasyon analizi, bu boyutların karar verme tarzı boyutları üzerindeki etkisi ise regresyon analizi yapılarak incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerden bilgi ataleti örneklem yeterlik katsayısı (KMO) 0,814 ve karar verme tarzı 0,923 olarak bulunmuştur. Bu bulgu örneklemin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir. Karar verme tarzı ölçeği için yapılan faktör analizi Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Karar Verme Tarzı Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör 1 Rasyonel Karar Verme	Faktör 2 Sezgisel Karar Verme	Faktör 3 Bağımlı Karar Verme	Faktör 4 Kaçınmacı Karar Verme	Faktör 5 Kendiliğinden/ Anlık Karar Verme
SS1	.595				
SS2	.673				
SS3	.815				
SS4	.824				
SS5	.607				
SS6		.857			
SS7		.804			
SS8		.492			
SS9		.573			
SS10		.805			
SS11			.805		
SS12			.669		
SS13			.823		
SS14			.750		
SS15			.477		

SS16	.488	
SS17	.854	
SS18	.812	
SS19	.729	
SS20	.803	
SS21		.716
SS22		.795
SS23		.783
SS24		.558
SS25		.762

Extraction Method: Principal Component Analysis Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Analiz sonucunda karar verme tarzı ölçeği için 5li faktör yapısı elde edilmiştir. Beş faktör toplam varyansın %63,8'ini açıklamaktadır. Bilgi ataleti ölçeği için yapılan faktör analizi sonuçları Tablo 2'de görülmektedir. İki faktör toplam varyansın %40,6'sını açıklamaktadır.

Tablo 2: Bilgi Ataleti Ölçeği Faktör Analizi

Maddeler	Faktör 1 Öğrenme Ataleti	Faktör 2 Deneyim Ataleti
SS1	.636	
SS3	.573	
SS5	.672	
SS7	.781	
SS9	.702	
SS11	.612	
SS13	.424	
SS2		.512
SS4		.758
SS6		.553
SS8		.719
SS10		.688
SS12		.401
SS14		.693

Extraction Method: Principal Component Analysis Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Anket sorularından demografik faktörler çıkartıldıktan sonra bilgi ataleti ve karar verme tarzı ölçeklerine ve ölçeklerin alt boyutlarına uygulanan iç tutarlılık analizi sonucu çıkan cronbach's alpha değerleri tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alpha	N of Items
Bilgi Ataleti	,784	14
Karar Verme Tarzı	,878	25
Öğrenme Ataleti	,638	7
Deneyim Ataleti	,702	7
Rasyonel Karar Verme	,773	5
Sezgisel Karar Verme	,823	5
Bağımlı Karar Verme	,804	5
Kaçınmacı Karar Verme	,885	5
Kendiliğinden/Anlık Karar Verme	,847	5

Analiz sonucunda ortaya çıkan bu değerler ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan özel sektör çalışanlarına ilişkin bilgiler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Demografik Faktörlere İlişkin Sonuçlar

Cinsiyet Dağılımları		Şu anki İşyerinde Çalışma Süresi	
Kadın	% 58,5	1 yıldan az	%33,5
Erkek	% 41,5	1-3 yıl	%21,6
Yaş Dağılımları		4-6 yıl	%23,3
		7-9 yıl	%10,2
25'ten küçük	%18,2	10 yıl ve üzeri	%11,4
25-31	%30,2	Eğitim Durumu	
32-38	%38,6	Lise	%10,2
39-45	%9,1	Lisans	%70,5
46-52	%2,3	Yüksek Lisans	%18,8
53-59	%1,1	Doktora	%0,6
Medeni Durumları			
Bekar	% 47,2		
Evli	% 52,8		

Buna göre; anket çalışmamıza katılan çalışanların 103'ü (%58,5) kadın, 73'ü (%41,5) erkektir. Katılımcılardan 124'ü (%70,5) lisans mezunu, 68'i (%38,6) 32-38 yaş arası ve 93'ü (%52,8) evlidir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 124'ü (%70,5) lisans mezunu, 33'ü (%18,8) yüksek lisans mezunu ve 18'i (%10,2) lise mezunu ve yalnızca 1'inin (%0,6) doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda, değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyinin, korelasyon katsayısının (r) 0-0,29 arasında olması durumunda zayıf veya düşük, 0,30-0,64 arasında olması durumunda orta, 0,65-0,84 arasında olması durumunda kuvvetli/ yüksek ve 0,85-1 arasında olması durumunda ise çok kuvvetli/çok yüksek olarak değerlendirilebileceği belirtilmektedir. Korelasyon analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Bilgi ataletinin her iki boyutu (öğrenme ve deneyim ataleti $p < 0.05$) ile karar verme tarzı beş boyutu (rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınmacı ve kendiliğinden/anlık karar verme) arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Özellikle deneyim ataleti ile rasyonel karar verme tarzı arasında (.575) orta düzeyde bir korelasyon olduğu görülmektedir. Bunu sezgisel karar verme (.396) ve bağımlı karar verme (.304) takip etmektedir.

Tablo 5: Tanımlayıcı İstatistik ve Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Ortalama	Std. Sapma	1	2	3	4	5	6	7
1.Öğrenme Ataleti	3,46	0,42	1						
2.Deneyim Ataleti	3,70	0,48	-	1					
3.Rasyonel Karar Verme	4,18	0,54	.429*	.575*	1				
4.Sezgisel Karar Verme	3,52	0,77	.167*	.396*	.302*	1			
5.Bağımlı Karar Verme	3,35	0,73	.331*	.304*	.243*	.455*	1		
6.Kaçınmacı Karar Verme	2,19	0,95	.145*	.048*	-.131	.269*	.509*	1	
7.Kendiliğinden/Anlık Karar Verme	2,32	0,83	.187*	.151*	-.056	.275*	.305*	.727*	1

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).

Bilgi ataleti boyutları ile karar verme tarzı alt boyutları arasındaki ilişki düzeylerini gösteren korelasyon analizi sonuçlarına bakıldığında; karar verme tarzı rasyonel karar verme boyutu ile bilgi ataletinin öğrenme ataleti boyutu ($r = .429$, $p < 0,01$), deneyim ataleti ($r = .575$, $p < 0,01$), boyutları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Bilgi ataletinin her iki boyutu (öğrenme ve deneyim ataleti) ile karar verme tarzı beş boyutu (rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınmacı, kendiliğinden/anlık karar verme) arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bilgi ataleti alt boyutlarından öğrenme ataleti ile karar verme tarzı alt boyutlarından rasyonel karar verme (.429) ve bağımlı karar verme (.331) arasında olumlu yönde ve orta düzeyde bir ilişki; sezgisel karar verme (.167), kaçınmacı karar verme (.145) ve kendiliğinden/anlık karar verme (.187) arasında olumlu yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bilgi ataleti alt boyutlarından deneyim ataleti ile karar verme tarzı alt boyutlarından rasyonel karar verme (.575), sezgisel karar verme (.396), bağımlı karar verme (.304) arasında olumlu yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu; kaçınmacı karar verme (.048) ve kendiliğinden/anlık karar verme (.151) ile arasında ise olumlu yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Korelasyon analizi sonucu bilgi ataletinin alt boyutları ile karar verme tarzı alt boyutları arasında bulunan ilişkinin derecesinin ve yönünün daha detaylı incelenmesi amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda; R2 determinasyon katsayısı değerine göre bilgi ataleti alt boyutları (öğrenme ve deneyim ataleti) ile karar verme tarzı alt boyutlarını (rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınmacı ve kendiliğinden/anlık karar verme) farklı oranlarda açıklayabilmektedir. Tablo 6'da yapılan regresyon analizinin sonuçları görülmektedir.

Tablo 6: Bilgi Ataletinin Karar Verme Tarzı Üzerine Etkisi (Regresyon Analizi)

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	p	R ²
Öğrenme Ataleti	Rasyonel Karar Verme	.13	.071	0.343
Deneyim Ataleti		.49	.000	
Öğrenme Ataleti	Sezgisel Karar Verme	-.10	.244	0.164
Deneyim Ataleti		.45	.000	
Öğrenme Ataleti	Bağımlı Karar Verme	.23	.009	0.128
Deneyim Ataleti		.16	.059	
Öğrenme Ataleti	Kaçınmacı Karar Verme	.17	.055	0.023
Deneyim Ataleti		-.05	.534	
Öğrenme Ataleti	Kendiliğinden/Anlık Karar Verme	.15	.105	0.037
Deneyim Ataleti		.06	.501	

Tablo 6'da görüldüğü üzere, regresyon analizi sonucunda, karar verme tarzı alt boyutlarından rasyonel karar vermeye ilişkin tüm modellerde öğrenme ve deneyim ataleti boyutları önemli değişkenler olarak görülmektedir. Bilgi ataleti boyutlarından öğrenme ataleti modelin anlamlılığını gösteren p değeri açısından, karar verme tarzı alt boyutlarından bağımlı karar verme boyutunda $p < 0,01$ önem derecesinde anlamlı çıkarken, deneyim ataleti boyutu karar verme tarzı alt boyutlarından rasyonel karar verme ve sezgisel karar verme boyutlarında $p < 0,01$ önem derecesinde anlamlı çıkmıştır. Bağımsız değişken olarak bilgi ataletinin iki alt boyutu (öğrenme ve

deneyim ataleti) içerisinde karar verme tarzı bağımlı değişkenini en iyi açıklayan boyutun, standart beta katsayısının diğerlerine göre daha yüksek olması nedeniyle deneyim ataleti boyutu olduğu görülmektedir.

4.Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma ile öğrenme ataleti ve deneyim ataleti olmak üzere bilgi ataletinin iki boyutunun, karar verme tarzı üzerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Adana'da özel sektörde faaliyet gösteren farklı kurumlarda görev yapmakta olan çalışanlar üzerinde uygulamalı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma ile analize dâhil edilen değişkenlerin karar verme tarzı üzerindeki etkileri regresyon analizi yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırma ile bilgi ataleti-karar verme tarzı ilişkisine yönelik açıklayıcı bulgular elde edilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde bilgi ataletinin, karar verme tarzı ile ilişkili olduğu ve karar verme tarzını pozitif ve anlamlı olarak etkilediği belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; çalışanların bilgi ataleti (öğrenme ve deneyim ataleti) ile karar verme tarzı boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bilgi ataleti boyutlarından öğrenme ataleti en fazla, çalışanların başkalarının öneri ve yönergeleri doğrultusunda hareket ederek belli bir alternatif seçmesi durumunu kapsayan bağımlı karar verme, en az ise, bireyin bilinçaltında dış dünyadan aldıklarına yüklediği anlama göre karar vermesini kapsayan sezgisel boyut üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenme ve deneyim ataleti boyutu karar verme tarzı boyutlarından en fazla rasyonel karar verme boyutunu etkilemektedir. Buradan çıkarılan sonuca göre; araştırmaya konu olan özel sektör çalışanlarının eski bilgilerini ve deneyimlerini kullanmaları, yeni bilgiler edinme konusunda umursamaz davranarak yenilikler karşısında pasif kalmaları karar verme tarzlarını etkilemektedir. Böyle bir atalet duygusu ile hareket eden çalışanlar karşılaştıkları durum/olaylar karşısında alacakları kararları geçmiş bilgi ve deneyimlerinden faydalanarak vermekte ve bu durumun belki de kendileri için zaman ve emek tasarrufu sağlayacağını düşünmektedirler. Ancak değişmeyen tek şeyin değişim olduğu günümüz rekabet şartları dikkate alındığında yenilikçi ve yaratıcı düşüncenin varlığı, yeni bilgi ve deneyimlerin yaratacağı örgütsel ahenk gelecekte varlığını sürdürmek amacıyla taşıyan her örgüt için son derece önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Atalet duygusu yalnızca örgütsel boyutta olumsuz sonuçlar doğurmamakta; aynı zamanda öncelikli olarak bireysel boyutta kişiyi tembelleğe sürükleyen ve kişinin içerisindeki yenilenme ve gelişme dürtüsünü azaltan bir durum olarak da görülmelidir. Atalet duygusu az olan kişiler yeni düşünce ve fikirlere açık olur, değişimi takip eder ve değişime karşı direnç göstermez. Dolayısıyla düşük ataletli çalışanlara sahip olan örgütlerde de atalet düzeyinin düşük olacağı beklenmektedir. Bu durum örgütleri sürekli değişime ve dönüşüme açık dinamik örgütler haline getirecektir. Bu tip örgütler üyelerinin ve çevrenin özelliklerini çok iyi bilme ve müşterilerinin beklentilerini daha hızlı ve doğru tespit edebilme yetisine sahip olacaklardır.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın yalnızca Adana'da bulunan özel sektör çalışanlarına yapılmış olması diğer illere çalışmada yer verilmemesi ve bunun yanı sıra araştırmanın kısıtlı bir zaman diliminde yapılmış olması sebebiyle daha geniş kitlelere yer verilememesi araştırmanın önemli bir kısıtıdır. Bu nedenle araştırmaya diğer illerdeki özel sektör çalışanlarının dâhil edilerek örneklem sayısının artırılması durumunda bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan farklı sonuçlara ulaşılabileceği unutulmamalıdır. Araştırmanın boyutsal olamaması diğer bir önemli kısıtıdır. Belirli aralıklarla elde edilecek araştırma sonuçlarının daha açıklayıcı olabileceği düşünülmektedir. Akademisyenlere, bu çalışma paralelinde yapılacak müteakip araştırmalarda, Türkiye'de farklı illerde, farklı ölçekte ve farklı örgüt kültürleri olan işletmelerden sağlanan verilerin analizi suretiyle, çalışanların bilgi ataleti ve karar verme tarzları üzerindeki etkisinin araştırılması ve konuyla ilgili daha geniş bir perspektif sağlanması hususu önerilebilir. İşletme sahipleri ya da yöneticilerinin işletmelerde bilgi yönetim sistemine gereken önemi vermesi, tüm işletme birimlerinde bilgi akışının doğru ve etkili bir şekilde yapılmasını sağlaması çalışanların

işle ilgili karşılaştıkları olaylar ya da durumlar karşısında alacakları kararlarda etkili sonuçlar sağlayabilir.

Kaynakça

- Adsız, E. (2016). Yöneticilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Aksoy, A., ve Türk, M. (2015). Bilgi Ataleti ve Örgütsel Öğrenmenin Girişimci Davranış Üzerine Olan Etkisi: Osmaniye İli Organize Sanayi Bölgesine Yönelik Bir Araştırma. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 1-28.
- Arlı, D., Ölmez Ceylan, Ö., ve Akduman Yetim, S. (2012). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Örgütsel Ataletle İlişkin Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 13(1), 73-91.
- Atalay, M. (2013). Kurumsal Ataletin Yabancılaşma ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Chatoupi, C. (2007). Decision Making in Physical Education: Theoretical Perspectives. *Studies in Physical Culture & Tourism*, 14(2), 195-204.
- Çankaya, İ. H., ve Demirtaş, Z. (2010). Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Üniversite İklimi ve Atalet Arasındaki İlişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-9.
- Çavuş, M. F., ve Biçer, M. (2016). Finans Yöneticilerinin Karar Verme Davranışları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 45-63.
- Çavuş, M. F., Koç, M., ve Aksoy, A. (2014). Entrepreneurial Behaviors: Are The People Restricted By Knowledge Inertia?. *International Review of Management and Marketing*, 4(1), 42-48.
- Dağlı, A. (2004). Problem Çözme ve Karar Verme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(7), 41-49.
- Deniz, M. E. (2006). The Relationships among Coping with Stress, Life Satisfaction, Decision-Making Styles and Decision Self-Esteem: An Investigation with Turkish University Students. *Social Behaviour and Personality: An International Journal*, 34(9), 1161-1170.
- Drucker, P. F. (1985). *Innovation and Entrepreneurship: Practice And Principles*. London: Heinemann.
- Fang, C., Chang, S. ve Chen, G. (2011). Organizational Learning Capability And Organizational Innovation: The Moderating Role of Knowledge Inertia. *African Journal of Business Management*, 5, 1864-1870.
- Karayel, G. (2014). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Atalet Düzeyleri: Bayrampaşa İlçesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Liao, S., Fei, W., ve Liu, C. (2008). Relationships Between Knowledge Inertia, Organizational Learning and Organization Innovation. *Technovation*, 28, 183-195.
- Meydan Uygur, S. ve Küçükergin, K. G. (2013). Fast-Food Restoranlarda Bireyselleştirme, Müşteri Tatmini, Minnettarlık ve Tekrar Satın Alma Eğilimi Arasındaki İlişki: Tekrar Satın Alma Eğiliminde Ataletin Farklılaştırıcı Etkisi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 13(3), 383-392.
- Noone J. (2002). Concept Analysis of Decision Making. *Nusing Forum*, 37(3), 21-32.
- Phillips, S. D., Paziienza, N. J., ve Ferrin, H. H. (1984). Decision-Making Styles and Problem-Solving Appraisal. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 497-502.
- Scott, G. S., ve Bruce, A. R. (1995). Decision Making Style: The Development And Assessment of A New Measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55 (5), 818-831.
- Sekman, M. (2010). Kişisel Ataleti Yenmek (Özel Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.

- Shalika, S. ve Nikou, S. H. (2011). A Review On The Impact Of Knowledge Stagnation On Organization. *3rd International Conference on Machine Learning and Computing, Singapore*, 479-482.
- Shalika, S., Lahoutpour, N. ve Rahman, A. B. A. (2011). The Study on The Impact of Knowledge Inertia on Organization. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(10), 1207-1213.
- Sharifirad, M. S. (2010). Relationship Between Knowledge Inertia and Organizational Learning. *International Journal of Information Technology and Knowledge Management*, 2(2), 323-327.
- Yılmaz, A. S. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsayı Ve Karar Verme Stillerinin Benlik Saygısı Ve Utangaçlık Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Zeelenberg, M. ve Pieters, R. (2004). Beyond valence in Customer Dissatisfaction: A Review And New Findings On Behavioral Responses to Regret And Disappointment in Failed Services. *Journal of Business Research*, 57, 445-455.

THE EFFECT OF KNOWLEDGE INERTIA ON DECISION MAKING STYLES: A PRACTICE IN ADANA

Extended Abstract

Aim: Information is a challenging concept to define. Beside this challenge, it is getting easier to reach it in today's world. In the era of globalization where the rapid changes are accepted, the circumstances of the ones who cannot keep up with the pace of this environmental changes are reviving the inertia concept. Inertia -which means the usage of old knowledge and experiences against new conditions and events- is being thought to be effective in the decision-making processes of individuals. The purpose of this study is to examine the effects of knowledge inertia and sub-dimensions on decision-making style and sub-dimensions. Also the relationship between these two variables has been examined.

Method(s): The universe of this research is composed of people working in different businesses operating in private sector in Adana province. Within this scope, 400 questionnaires were planned from randomly selected companies by sampling method. But with time limitations, 200 questionnaires were completed. 192 of the questionnaires were returned and 176 were found suitable for analysis. Information Inertia Scale developed by Liao, Fei and Liu (2008) is used in this study. The scale consists of 14 items and 2 sub-dimensions (learning and experience inertia). There are 7 suggestions for each sub-scale. Decision-making style is measured by the scale developed by Scott and Bruce (1995) and consist of 25 items and 5 dimensions (rational, intuitive, dependent, avoidance and spontaneously/instant decision-making). Five-Point Likert Scale is used as "1: I absolutely agree", "5: I absolutely disagree". In the scale, high averages mean high support, low averages mean low support.

Findings: 103 (58.5%) of the attendees are female, 73 (41.5%) are male. 124 (70.5%) of the attendees have university degree, 68 (38.6%) are 32-38 years old and 93 (52.8%) are married. The education level of the attendees are as: 124 (70.5%) have university degree, 33 (18.8%) have master degree, 18 (10.2%) have high school degree and only 1 (0.6%) has doctorate degree. It was determined that there is a meaningful relationship between both dimensions of information inertia (learning and experience inertia $p < 0.05$) and five dimensions of decision making style (rational, intuitive, dependent, avoidance and spontaneously/instant decision making). Especially there is a moderate correlation (.575) between experience inertia and rational decision making style. Intuitive decision making (.396) and dependent decision making (.304) are following this. As the results of correlation analysis showing the relationship levels between information inertia dimensions and decision making style sub-dimensions, there is a moderate positive relationship between rational decision making dimension and learning inertia dimension ($r = .429$, $p < 0.01$), experience dimension ($r = .575$, $p < 0.01$). The regression analysis reveals that learning and experience inertia dimensions are important variables in all models related to rational decision making. In terms of the p value indicating the meaning of the learning inertia model from the dimensions of knowledge inertia, it is significant that $p < 0.01$ in the dependent decision making dimension and, it is significant that $p < 0.01$ in the rational decision making and intuitive decision making dimensions. It is seen that experience inertia which has the highest standard beta coefficient than others is the best dimension that explains decision making style dependent variable.

Conclusion: When analysis results are examined, it is determined that information inertia is related to decision making style and affects the decision making style positively and significantly. According to the results of the research; there is a positive relationship between the information inertia (learning and experience inertia) and the dimensions of decision making style of employees. The learning inertia from the dimensions of knowledge inertia has been found most affective on dependent decision making and least affective on intuitive decision making dimension. Learning

and experience inertia dimension is most affecting the rational decision making dimension from decision making style dimensions.

